

Sæt digital dannelse på skoleskemaet

Nutidens generation af børn og unge er vokset op med digitale medier som en naturlig del af deres hverdag og sociale liv og omtales derfor ofte som "digitale indfødte". Men nyere forskning og erfaring peger på, at de unge endnu ikke formår at forholde sig reflekterende og kritisk overfor teknologien. Uddannelsesrådgiver Camilla Mehlsen giver 5 bud på, hvordan lærerne kan sætte digital dannelse på skoleskemaet.

Som lærer er det vigtigt at ramme den rigtige balance mellem at inddrage digitale medier med undervisningspotentiale og samtidigt udvikle en kritisk forståelse af de selv samme medier hos eleverne. Mehlsen udgav i 2016 den forskningsbaserede bog 'Teknologiens testpiloter', som giver god inspiration til netop dette, og her kan du få nogle konkrete eksempler på, hvor du kan begynde.

1. Inddrag det digitale liv i undervisningen

En verden præget af medier og digital kultur har sine egne etiske og værdimæssige problemstillinger: chikane og mobning på Facebook, afhængighed af smartphonen, nye fællesskaber, viralitet, fake news etc. Der er mange gode grunde til, at det digitale liv bør inddrages på linje med alle andre aspekter af børn og unges livsverden.

I denne sammenhæng kan man med fordel bruge tv-serien "Skam" som udgangspunkt for diskussion og refleksion af unges levevilkår. Skam behandler emner som børn og unge kan nikke genkendende til: præstationspres, nøgenbilleder, homoseksualitet, feminisme m.m. – og vi får mulighed for at opleve karakternes indre liv gennem en avanceret brug af filmiske synsvinkler. Skildringen af de unges verden sker desuden på en måde, der inddrager de unges digitale medievaner. Dels spiller medierne en stor rolle for de skildrede personer, dels får seerne mulighed for at opleve serien på nettet og bl.a. lære karaktererne bedre at kende ved at gå på opdagelse i karakternes profiler på sociale medier som Instagram.

2. Inddrag unitasking

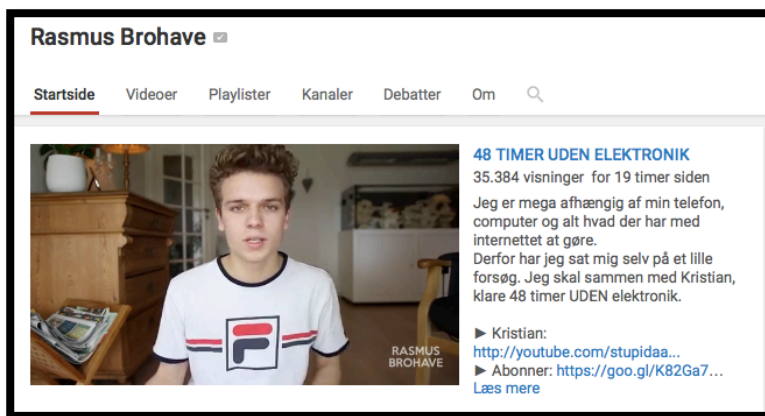
De fleste af os kender til det, at vi skal prøve at nå flere ting på en gang: læse en sms, tjekke mails og samtidigt lige forberede nogle arbejdsopgaver til næste dag. Denne multitasking er ikke mindst udbredt blandt børn og unge, som er vokset op i en flimrende mediekultur, hvor der konstant er flere medier i spil. Nyere forskning viser imidlertid, at vores hjerner slet ikke er i stand til at have fokus på mere end én ting ad gangen, når vi skal lære nyt stof, og at multitasking simpelthen gør os langsommere og mindre effektive. Vi skal derfor øve os i at fokusere på én opgave ad gangen, en metode som kaldes unitasking.

Unitasking kan bl.a., helt lavpraktisk, ske ved at bede eleverne om at lukke ikke-relevante browser-vinduer ned under opgaveløsning på computeren, eller ved at inddrage koncentrationsøvelser i timerne.

3. Lær' empati gennem "ansigt-til-ansigt kommunikation"

Forskning peger på, at den ansigtsløse kommunikation på digitale medier kan præge os, således at vi distancerer os fra menneskelige relationer og udvikling af empati.

Heldigvis peger forskning på, at inddragelsen af fysisk kontakt og ansigt-til-ansigt-relationer effektivt kan afhjælpe dette. Professor i Psykologi ved UCLA, Patricia Greenfield, har bl.a. gennem et eksperiment påvist, at børn, der i blot fem dage frakoblede sig alle medier, var langt mere kompetente til at læse menneskelige følelser, end elever der havde fortsat med deres mediebrug. I undervisningen kan man inddrage forløb, hvor eleverne udfordres til at frakoble sig medierne i en periode.



En af Danmarks mest populære YouTubere, Rasmus Brohave, har på en af sine videoer forsøgt sig med frakobling fra digitale medier – og dette kan anvendes som udgangspunkt for refleksion omkring vores afhængighed af medier.

Digitale medier og teknologier kan dog også bruges til at leve sig ind i andres verdener og livsvilkår. Det er tv-serien Skam et eksempel på. I skabelsen af empati og forståelsen for andre menneskers livsvilkår, kan man også inddrage digital teknologi, bl.a. Virtual Reality. Eksempelvis har mediet The Guardian udviklet en app, der gør det muligt at opleve hvordan det er at være isolationsfængslet, hvilket kan bidrage til at gøre debatten om denne problematik mere nærværende og relevant. Ligeledes kan den VR-baserede film "Clouds over Sidra" nævnes. Filmen giver indblik i livet i en flygtningelejr set fra en ung piges perspektiv.

4. High tech/high touch

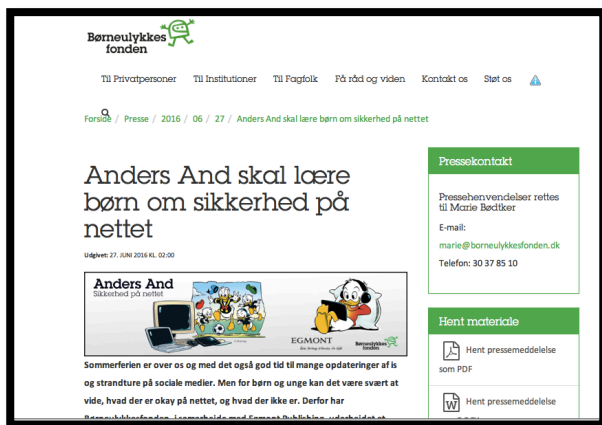
Jo mere vores verden bliver præget af "high tech" og digitale medier, jo mere har vi behov for at være sammen fysisk og i det hele taget også opleve verden analogt. Vi skal være gode til at supplere alle de spændende og dynamiske

digitale læremidler med analoge kvaliteter og elementer. Dette kan lavpraktisk ske ved fx at inddrage sitet Gonoodle.com, som kan bruges til at aktivere kroppen og skabe korte pauser i den ellers stillesiddende undervisning.

5. Styrk den kritiske sans

I mange sammenhænge tilskrives unge en ubesværet og kompetent omgang med medier; de kommunikerer på sociale medier, producerer deres egne tv-kanaler, skaber kreative hashtags m.m.

Imidlertid peger mange erfaringer på, at børn og unge sjældent er bevidste om den manipulation, som sker på nettet og de sociale medier. Det er således relevant, fx i danskundervisningen, at inddrage et kritisk medieperspektiv på reklamer, opslag og nyheder på de sociale medier. Dette kan ske gennem inddragelse af kildekritik, introduktion til søgeteknikker, fakta-tjek, forståelse for reklamernes virkemidler (fx productplacements på blogs og YouTube-videoer), forståelse for overvågning på nettet m.m.



I forhold til udvikling af kritisk forståelse for de digitale medier, kan man inddrage særnummeret af Anders & Co. omkring sikkerhed på nettet. Særnummeret er skabt i et samarbejde mellem Børneulykkesfonden og Egmont Publishing, og skal lære børn om sikkerhed på nettet. Indholdet er også målrettet indskolingen og nummeret kan læses på Børneulykkesfonden.dk:

<https://borneulykkesfonden.dk/uploads/documents/kampagner/hjemmet/anders-and/sikkerhed.pdf>



I et nummer af tegneserien Bamse inddrages kildekritik som tema – med reference til begrebet fake news og falske rygter på internettet. Lille Hopp får øje på et skræmmende uhyre i skoven og fortæller om sin oplevelse til alle han møder. Efterhånden udvikler fortællingen sig. Historien spreder sig, men så begynder journalisten Nina Kanin at undersøge, om historien er sand.

Teknologien skal gå hånd i hånd med dannelse

Teknologiens udvikling sker til stadighed med hastige skridt, og det har åbnet utallige nye døre for mange mennesker. Men det er også nu, at det er vigtigt, at vi ikke glemmer, at teknologien er til for at tjene os og vores værdier - og ikke omvendt. De mange sociale medier kan skabe mere socialt samvær, men de kan også skille os ad, hvis de bruges forkert. Virtuelle lektiecafeer kan være grobund for mere læring, mens uendelige antal af søgemaskiner kan give én en falsk tro på, at dannelse kan tilegnes ved et enkelt klik. Digital dannelse er af gode grunde højt på dagsordenen i disse tider, og det er vigtigt at det fortsætter, så den stigende digitalisering kan gå hånd i hånd med en stigende dannelse hos brugerne.

Artiklen er skrevet på baggrund af Camilla Mehlsens oplæg v. Skolemessen i Århus d. 26. april 2017.

Kilder

Mehlsen, Camilla (2016) *Teknologiens testpiloter* (Forlaget Mindspace)

Greenfield, Patricia (2014): Five days at outdoor education camp without screens improves preteen skills with nonverbal emotion cues af Patricia Greenfield, *I Computers in Human Behavior*, Volume 39, October, s. 387–392